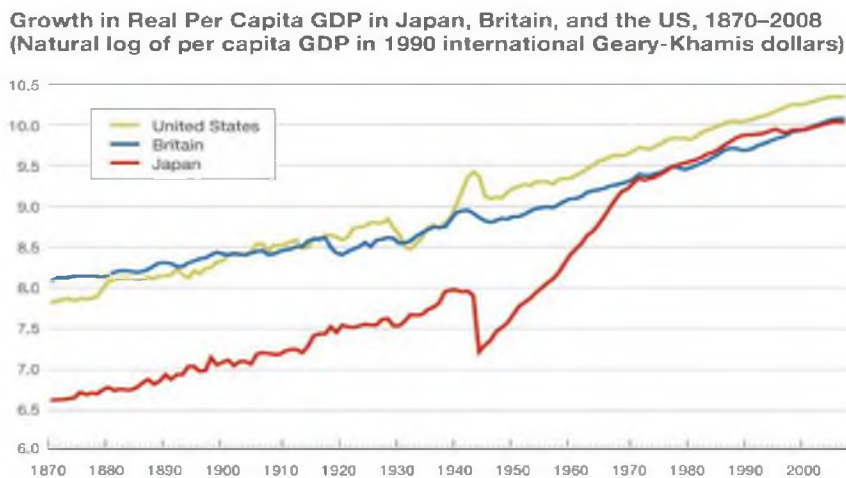

Таким чином, хоча війна має руйнівний вплив на економіку, правильні економічні заходи можуть допомогти зберегти стабільність і сприяти відновленню економічної активності в післявоєнний період. Позитивним економічним прикладом є відновлення Японії після Другої світової війни (рис. 1).

Рис 1. Зростання реального ВВП на душу населення в Японії, Великобританії та США, 1870-2008 рр.

Джерело: [1]

Після поразки у війні країна зазнала значних руйнувань, але завдяки економічним реформам, підтримці США та розвитку індустріалізації Японія змогла здійснити швидке відновлення. США надали фінансову допомогу, а японський уряд провів радикальні реформи, включаючи земельну реформу та модернізацію промисловості. Ці кроки сприяли швидкому зростанню економіки, і вже до 1960-х років Японія стала однією з провідних економік світу. Цей приклад показує, як правильно реалізовані реформи та міжнародна підтримка можуть допомогти країні відновитися після масштабної війни та стати економічно стабільною.

Список використаних джерел

1. Nippon.com. Transformation of the labor market in wartime: Challenges and strategies for workforce reproduction. – 2022. – URL: <https://www.nippon.com/en/in-depth/a04003/>.
2. Азьмук Н. А. Трансформація ринку праці в умовах війни: виклики та стратегії відтворення робочої сили // Стаття. – 2022.
3. Дука А. П. Досвід повоєнного відновлення економіки Японії: уроки для України // Стаття. – 2023.

Литвин А.М.,
студентка ОПП «Економіка», 3 курс,
Національний університет «Києво-Могиллянська академія»
Науковий керівник: Палієнко Т.П.,
PhD з економіки, старший викладач

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НА РИНОК ПРАЦІ

Ринок праці зазнає значних змін під впливом цифровізації, яка охоплює всі сфери економічної діяльності. Впровадження цифрових технологій веде до трансформації трудових відносин, змінює вимоги до кваліфікації працівників і модифікує економічні механізми регулювання ринку праці, що й актуалізує дослідження даної теми.

Одним із головних чинників цифровізації є автоматизація – створення високопродуктивних технологічних процесів, що забезпечують гнучке і ефективне виконання виробництва з

мінімальною участю людини [9]. Вона призводить до скорочення традиційних робочих місць, особливо в секторах, які залежать від рутинної фізичної праці, наприклад машинобудування, логістика, виробництво і промисловість. Водночас зростає попит на професії, пов'язані з інформаційними технологіями, аналізом даних, кібербезпекою та штучним інтелектом, які потребують адаптації системи освіти та безперервного навчання, оскільки зростає необхідність у цифрових навичках і здатності до швидкої перекваліфікації. У світі спостерігається збільшення попиту на фахівців у галузі ІТ, зокрема розробників програмного забезпечення, аналітиків даних та експертів з кібербезпеки. В Україні також спостерігається тенденція до зростання попиту на ці професії. Згідно з даними Тернопільського обласного центру зайнятості, найбільш затребуваними професіями в 2025 році є програмісти, аналітики, UX/UI дизайнери, фахівці з автоматизації бізнес-процесів, спеціалісти з цифрового маркетингу. [8]

Зміни в структурі зайнятості також пов'язані з розвитком цифрових платформ – це екосистема, що забезпечує взаємодію між учасниками, технологічно опосередковану, де групи користувачів можуть виконувати певні завдання. Ці платформи, такі як додатки або сайти, виступають агрегаторами, які сприяють з'єднанню попиту та пропозиції, і їх діяльність регулюється власником або розробником [7]. Вони дозволяють працівникам знаходити короткострокові замовлення та працювати в режимі фрилансу, що формує новий тип трудових відносин, що має як позитивні, так і негативні аспекти. З одного боку, цифрові платформи надають гнучкість і можливість працювати на глобальному ринку, з іншого – посилюють нестабільність і зменшують соціальні гарантії для працівників. Крім того, цифровізація стимулює розвиток дистанційної роботи, що стало особливо актуальним у період COVID-19 [1]. Великі корпорації, такі як Google, Microsoft, Meta перевели частину своїх працівників на гібридну або дистанційну модель роботи після пандемії. Також широкого застосування набули онлайн-інструменти для роботи: Google Meet, Teams та Slack. Міжнародна ІТ-компанія GitLab заснована повністю на дистанційній роботі, усі співробітники працюють з дому в різних країнах світу. Широкої популярності набуває робота через фриланс-платформи, такі як Toptal, Upwork, Freelancer. Користувачі надають послуги клієнтам по всьому світу, не виходячи з дому. Актуальність дистанційної роботи в Україні також зростає. Великі ІТ-компанії: EPAM, SoftServe, MacPaw працюють за гібридною моделлю, переймаючи світовий досвід та співпрацюючи з іноземними клієнтами. Освітня платформа Prometheus залучає викладачів, методистів дистанційно для розробки контенту.

Одним із важливих аспектів цифровізації ринку праці є нерівномірність впливу технологій на різні соціальні групи. Працівники з високим рівнем освіти та цифрових навичок мають більше можливостей для кар'єрного зростання та отримання високих доходів, тоді як менш кваліфіковані працівники стикаються з ризиком безробіття. Це спричиняє соціальну нерівність і потребує розробки державних програм для підтримки перекваліфікації та соціального захисту. Також варто враховувати регіональні відмінності у впровадженні цифрових технологій. У розвинених країнах цифровізація сприяє зростанню продуктивності та створенню інноваційних робочих місць, тоді як у країнах, що розвиваються, може посилюватися безробіття через недостатній рівень освіти та слабку інфраструктуру. У країнах, що розвиваються, ситуація ускладнюється низьким рівнем освіти, відсутністю цифрових навичок та слабкою технологічною інфраструктурою. Через це значна частина населення не може адаптуватися до нових умов праці, що спричиняє зростання безробіття й посилення соціальної нерівності. Цифрові можливості стають доступними лише для вузького кола технічно підготовлених працівників, у той час як інші залишаються осторонь. Стрімке поширення цифрових платформ хоч і забезпечує можливості для працевлаштування людей з різним рівнем освіти та досвідом, проте не передбачає соціальних гарантій [10]. Це вимагає розробки міжнародних стратегій співпраці, спрямованих на зменшення цифрового розриву між країнами та регіонами.

Цифровізація суттєво трансформує ринок праці в різних секторах економіки, змінюючи структуру зайнятості та вимоги до професійних навичок (табл. 1). Найбільші зміни відбуваються у промисловості, де автоматизація виробництва призводить до скорочення традиційних робочих місць. Це зменшує потребу у фізичній праці, але створює попит на фахівців, здатних

обслуговувати та програмувати автоматизовані системи. У сфері послуг зростає роль цифрових платформ, що сприяє поширенню фриланс-моделі роботи, гнучких форм зайнятості, самозайнятості та міжнародного співробітництва. Освіта зазнає суттєвих змін через впровадження онлайн-навчання, що сприяє доступності знань і розвитку цифрових компетенцій, однак вимагає адаптації викладацького складу до нових форматів навчання.

Таблиця 1

Вплив цифровізації на ринок праці за секторами економіки

Сектор економіки	Вплив цифровізації	Зміни у зайнятості
Промисловість	Автоматизація виробництва	Скорочення традиційних робочих місць
Сфера послуг	Використання цифрових платформ	Зростання кількості фрилансерів
Освіта	Впровадження онлайн-навчання	Попит на цифрові навички
Фінансовий сектор	Розвиток фінтеху та блокчейну	Перехід до безконтактних операцій
Державне управління	Впровадження електронного врядування	Зменшення бюрократії

Джерело: створено автором на основі [3]

Попит на цифрові навички зростає не лише серед студентів, а й серед працюючого населення, що підкреслює необхідність безперервного навчання. Фінансовий сектор активно розвивається завдяки впровадженню фінансових технологій (фінтех) та блокчейну, що забезпечує перехід до безконтактних операцій. Це підвищує швидкість і зручність фінансових послуг, але водночас зменшує потребу у традиційних банківських працівниках [4]. У сфері державного управління цифровізація сприяє впровадженню електронного врядування, що веде до зменшення бюрократії, підвищення ефективності державних послуг та дозволяє оптимізувати робочі процеси, зменшити витрати державного апарату та покращити взаємодію громадян із владою.

Таблиця 2

Основні виклики цифровізації ринку праці та шляхи їх подолання

Виклики цифровізації	Шляхи подолання
Скорочення традиційних робочих місць	Програми перекваліфікації та навчання новим професіям
Зростання нестабільності зайнятості	Розробка правового регулювання нових форм зайнятості
Нерівномірний доступ до цифрових технологій	Інвестиції в цифрову інфраструктуру
Збільшення соціальної нерівності	Програми підтримки вразливих категорій населення
Потреба у нових навичках	Розвиток системи безперервного навчання

Джерело: створено автором на основі [5, 2]

Цифровізація ринку праці створює значні виклики, які потребують комплексних рішень на державному та корпоративному рівнях (табл. 2). Одним із головних ризиків є скорочення традиційних робочих місць через автоматизацію виробничих і рутинних процесів. Для мінімізації негативних наслідків необхідне впровадження програм перекваліфікації та навчання новим професіям, що дозволить працівникам адаптуватися до змін і отримати затребувані навички. Зростання нестабільності зайнятості, зокрема через поширення фриланс-моделі роботи, вимагає розробки ефективного законодавчого регулювання для працівників цифрових платформ, яке дозволить забезпечити їм соціальні гарантії та права на рівні з традиційними працівниками.

Нерівномірний доступ до цифрових технологій залишається суттєвою проблемою, особливо у сільських районах і країнах, що розвиваються. Вирішення цього питання можливе завдяки інвестиціям у цифрову інфраструктуру, що сприятиме рівномірному розподілу можливостей і покращенню доступу до сучасних технологій для всіх категорій населення [6]. Збільшення соціальної нерівності в умовах цифровізації є ще одним серйозним викликом. Особи, які не володіють цифровими навичками, опиняються у менш конкурентному становищі на ринку

праці. Тому важливо запроваджувати програми підтримки вразливих категорій населення, що допоможуть їм адаптуватися до нових умов.

Потреба у нових навичках зумовлює необхідність розвитку системи безперервного навчання. В сучасних умовах технологічного прогресу навчання не може бути одноразовим процесом – працівники повинні постійно оновлювати свої знання та навички, щоб залишатися конкурентоспроможними на ринку праці.

Отже, цифровізація суттєво змінює ринок праці, створюючи нові можливості для зростання продуктивності та інновацій, але також викликає ризики скорочення традиційних робочих місць і соціальної нерівності. Для успішної адаптації робочої сили потрібні освітні реформи, підтримка перекваліфікації та правове регулювання нових форм зайнятості. Ефективне вирішення цих викликів можливе лише за узгодженої роботи держави, бізнесу та освітніх установ, що включає інвестиції в людський капітал та розвиток цифрової інфраструктури.

Список використаних джерел

1. Бодрий Я.А. Тенденції та ефективність використання персоналу аграрних підприємств в умовах економічної кризи. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 52 (1). С. 116—121. URL: http://bses.in.ua/journals/2020/52_1_2020/20.pdf (дата звернення: 02.04.2025)
2. Гавриш О.А., Довгань Л.Є., Крейдич І.М., Семенченко Н.В. Технології управління персоналом: монографія. Київ : НТУУ «КПІ імені Ігоря Сікорського», 2017. 528 с. (дата звернення: 02.04.2025)
3. Данилевич Н.С., Рудакова С.Г., Щетініна Л.В., Касяненко Я.А. Діджиталізація HR-процесів у сучасних реаліях. *Галицький економічний вісник*. 2020. №3 (64). С. 147-156. https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2020.03.147 (дата звернення: 02.04.2025)
4. Денисенко М. П., Будякова О. Ю. Підвищення індексу людського капіталу — важлива складова інноваційної кадрової політики підприємств. *Економіка та держава*. 2019. № 4. С. 11–17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2019_4_4 (дата звернення 02.04.2025)
5. Епоха навичок, інновацій та сильних лідерів: компанія «Делойт» назвала HR-тренди 2023. URL: <https://www2.deloitte.com/ua/uk/pages/press-room/press-release/2023/human-capital-trends-event.html>. (дата звернення: 2.04.2025).
6. Занора, В., Зачосова, Н., Поковба, Д. Управління кадровою політикою суб'єкта господарювання: теоретичний базис. *Економіка та суспільство*, 2022. № 38. С.1-6 <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-3> (дата звернення: 02.04.2025).
7. Колешня Я.О. Цифрові платформи як ефективна бізнес-модель. II Міжнародна науково-практична конференція «Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи». 2021. С. 80–81. URL: <https://confmanagement-proc.kpi.ua/article/view/230472>. (дата звернення: 11.04.2025).
8. Топ 20 найбільш потрібних професій в Україні на 2025 рік | Тернопільський обласний центр зайнятості. Головне | Тернопільський обласний центр зайнятості. URL: <https://ter.dcz.gov.ua/publikaciya/top-20-naybilsh-potribnyh-profesiy-v-ukrayini-na-2025-rik> (дата звернення: 12.04.2025).
9. Шевченко В.В, Тимчик Г.С. Основи автоматизації технологічних процесів. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 111 с. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/97358d2f-ecf9-44a1-a78f-6510ffef424c/content> (дата звернення: 12.04.2025).
10. Karharina Fietz, Jann Lay. Dagatalisation and Labour Markets in Developing Countries. *GIGA Working Papers*. 2023. No. 335. P. 40–49. URL: https://pure.giga-hamburg.de/ws/files/45024740/WP_335.pdf. (дата звернення: 12.04.2025)